

Другий – емоційне, психологічне й інтелектуальне потрясіння аналітично мислячого та реально сприймаючого реальної дійсності громадянина і вченого після XX з'їзду КПРС (Москва, 14-24.02.1956) [4]. Як відомо, в останній день закінчення його роботи, тобто 24 лютого М.С. Хрущов виступив на закритому засіданні з доповіддю «Про культ особи та його наслідки». Крім того, А.І. Мікоян у своєму виступі розкритикував «Короткий курс історії ВКП (б)» (1938) та негативно оцінив видану впродовж 1917–1955 рр. літературу з історії Великої Жовтневої соціалістичної революції, Громадянської війни та радянської держави.

Для А.П. Каришина, громадянина, вченого, фронтовика, людини зі стійким темпераментом сангвініка, водночас – аналітика і реаліста у ставленні до реалій повсякденності буття, було важко пояснити принаймні самому собі такий поворот у політиці партії. Для нього наступив період подолання включених у свідомість стереотипів...

Список використаних джерел:

1. URL: [http://nature.pnpu.edu.ua/wp-content/upload/2001/03/Каришин Андрій Потапович.pdf](http://nature.pnpu.edu.ua/wp-content/upload/2001/03/Каришин_Андрій_Потапович.pdf)
2. Шаповал Ю.І. Хрущов Микита Сергійович. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 764.
3. Эренбург И.Г. Оттепель. Москва: Советский писатель, 1954. 60 с.
4. XX съезд КПСС. Стенографический отчет. Москва, 1956. Т. I-II.

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Романенко Ю.А.
(Донецьк, Україна)

Розвиток особистості виступає цілями і завдання багатьох освітніх програм, декларацій, концепцій тощо. Але висвітлюється питання. В контексті якої парадигми здійснювати розвиток сучасної особистості?

Ми вважаємо, що розвитку пізнавальних і творчих інтересів в особі сприяють різні види технологій: інформаційно-комунікаційні технології, технологія проблемного і дослідницького навчання, гейміфікаційні технології та інші. Що органічно вплітається у вивчення методики навчання дисциплін природно-математичного циклу. Практика показує, що для сучасних учнів, для їх розвитку важливо під час навчання використовувати бесіди, дискусії, ігри, дослідження, а не передачу вже готових знань. На дворі двадцять перше століття, а технології і методики в школі початку двадцятого століття. Сьогодні у нас в класі інше покоління з новими можливостями.

Для розбудови нових технологій можемо припустити, що сучасні діти: бачать не так, чують не те, розуміють не як ми, запам'ятовують по іншому. Можна сказати, що сприймають світ по іншому. Ми вважаємо, що і пізнання в них буде інше. Сьогодні під час дослідження було чітко видно, що вони (сучасні учні) все сприймають навпаки, або якимось дивно, чи інакше. В наш час відмінники бігли до дошки щасливі, а сьогодні кажуть під час виклику до дошки, що над ними «знущаються». Ми думаємо, що ми їх активізуємо, а ми їх навпаки «виключаємо». Ми вважаємо, що мотивуємо, а вони не як не реагують. Таким

чином можна припустити, що закони дидактики вже не спрацьовують на сучасних учнях.

Почнемо з того, що саморозвитку навчити безпосередньо не можна – ця здатність не передається. Але педагог може створити умови для «виращування» цієї здатності. Можна сказати, що педагог повинен перейти від мотивації до натхнення учня на пізнання. Уміння створити такі умови стає професійною вимогою до педагога. Для реалізації нових цілей освіти потрібен новий учитель – педагог-професіонал. На відміну від фахівця в предметній області професіонал повинен вміти працювати з процесами утворення та розвитку, і явищами в освіті.

Відомо, що найважливішим принципом дидактики, є принцип самостійного творення знань. Самостійне відкриття найменшої крупиці знання учнем доставляє йому величезне задоволення, дозволяє відчути свої можливості, підносить його у власних очах. Учень самостверджується як особистість. Цю позитивну гаму емоцій особистість зберігає в пам'яті, прагне пережити ще і ще раз. Так виникає інтерес не просто до предмета, а що цінніше – до самого процесу пізнання, що є пізнавальним інтересом.

Характеристики, які мають вирізняти сучасну особистість, а водночас і забезпечувати відповідні складові її життєдіяльності (громадянську, професійну, особистісну), можна охарактеризувати як постнекласичний стиль знання й мислення. В.С. Меськов і А.О. Мамченко визначають три основних принципи постнекласичної методології: холізм, міжрівневу подібність й неелімінавання суб'єкта. Тим самим вчені визначають сучасну синергетичну парадигму для розгляду розвитку особистості.

З точки зору синергетики *розвиток особистості* постає як постійний рух, в якому хаос, випадковість, створення (руйнування), проходження точок біфуркації тощо є природними станами системи, що, послідовно змінюючи один одного, вибудовують безперервний ланцюг перетворень. Основою складовою синергетичної парадигми в педагогіці є принцип *самоорганізації складної фізико-біологічної гіперсистеми «особистість»*. З точки зору синергетики розвиток особистості постає як постійний рух від одного стану системи до іншого, в якому хаос, випадковість, створення (руйнування), проходження точок біфуркації тощо є природними станами системи, що, послідовно змінюючи один одного, вибудовують безперервний ланцюг перетворень. *Відкритість системи* розуміється як здатність кожної з її підсистем до обміну інформацією із зовнішніми по відношенню до системи середовищами. У кожний наступний момент часу система «особистість» не залишається незмінною. *Нерівноважність* у координатах синергетичної системи має цілеспрямовано використовуватись в системі суб'єкт-суб'єктних відносин учителя й учня для організації бажаних змін. *Нелінійність* розвитку системи як особистості має сенс доводити, бо лінійно вона не може розвиватися. В освіті дуже багато фактів і факторів, які змінюють траєкторію розвитку особистості. *Когерентність* як синхронізація елементів у масштабах усієї системи «особистість» означає, що зміна в одному з елементів її структури неодмінно зумовлює зміни в інших елементах (або рівнях структури). Застосування методики «м'якого управління», коли мала флуктуація (відхилення, коливання) може змінити стан всієї системи – це принципова позиція синергетичної парадигми освітньо-педагогічної діяльності.

Синергетичний підхід дозволяє по-новому ставити і вирішувати проблему співвідношення досвіду, мислення і теорії. Вивчити об'єкт в якості системи, що

розвиває, міняється простіше, оскільки в розвитку існують і зупинки і сплески творчості, і повсякденна робота. Але є закономірність: будь-який об'єкт у сфері освіти розвивається не лише під педагогічною дією із зовні, але і за рахунок внутрішніх процесів самоорганізації.

Ми вважаємо, що сучасний освітній процес є процесом системної інтеграції і самоорганізації різних систем. Неможливо в процесі навчання, наприклад, розділити підходи гуманний, особистісно-орієнтований, компетентністний. Ми на практиці отримуємо інтеграцію вказаних вище підходів. І ця інтеграція – синергетичний підхід. Синергетична парадигма як ніяка інша парадигма наблизить до педагогіки науку про людину. Сьогодні перед нами вибудовуються нові завдання. Навчити педагогів новим технологіям, які дадуть відповіді на питання. Як управляти не управляючи? Як ненав'язливо направляти учнів на позитивний шлях розвитку? Як забезпечити самовиховання, самоосвіту, саморозвиток учнів?

Ми бачимо синергетичні дії учнів: дослідницька, ігрова, проектна тощо. Характерна опора синергетичного підходу націлена на відкриття нового, формування евристичного характеру, розвиток інтуїції, уяви, творчості.

Ми можемо вже стверджувати, що сукупність висловлених ідей на основі синергетичного підходу сформувала нову сучасну неklasичну парадигму освіти. Парадигма характеризується метою освіти в забезпеченні умов самовизначення і самореалізації особи учня. Розглядає людину, як складну систему. Розвиває не «школу пам'яті», а «школу мислення». Розглядає того, що навчається, як суб'єкта пізнавальної діяльності. Віддає перевагу стосункам педагога і учня, суб'єкт-суб'єктні, діагностичні. Віддає перевагу «активному», творчому виду діяльності в навчанні. Переважні можливі межі оцінювання учнів. Рідкіше застосовні: знає – не знає; уміє – не уміє; є навичка – немає навички. В основному наступні: гарно – негарно; цікаво – нецікаво; оригінально – неоригінально; повно – неповно та ін. Адже йдеться про оцінювання досліджень, ідей, думок учнів, а не факторологічного матеріалу.

Ми вважаємо, що учитель в контексті нової парадигми освіти, повинен створювати оптимальні умови для вільного саморозвитку людини. Учитель повинен використати не сукупність знань, умінь і навичок, а інтегроване злиття знань з різних областей в єдине ціле при вивченні загального об'єкту. Формування базової культури учня шляхом забезпечення його включення в складні соціально-економічні умови життя сучасного суспільства; розвитку сучасного наукового пізнання.

На наш погляд, методологічне значення для розробки різних аспектів особистої самоорганізації мають наступні синергетичні положення:

1) система в освітньому просторі (система особи, система утворення та ін.) сама формує свою межу; і

2) нове виникає з невизначеності;

3) розвиток системи «особистість» характеризується такими властивостями, як нелінійність, нерівноважність, альтернативність і хаотичність.

А починати на наш погляд треба з того, що кожен учитель повинен утямити головні прогностичні цілі освіти, щодо вирощення інтелектуальної еліти країни, ґрунтуючись на сучасній синергетичній філософії освіти, базисом якої є синергетична методологія формування освіченої людини.